

Fordeling

2022-07-20

© Nationen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

ONSDAG 20. JULI 2022 • NATIONEN

MOTKULTUR • 17

• Faglig snakka

Matproduksjonen må økes: Dagens pågående krig mellom Ukraina og Russland illustrerer den mangesidige utfordringen å fø verdens, skriver artikkelforfatterne. Her kornproduksjon sør for Milano, Italia. Foto: Luca Bruni/AP/NTB

Landbruket mot 2050

Det hevdes av mange at matproduksjonen må opp med 70 prosent fram mot 2050. Nå like før verden får 8 milliarder innbyggere, kan det være nyttig å ta en fot i bakken.

Dette kan virke som et umulig prosjekt når IPCC i tillegg anslår at fra 2030 til 2050 vil de områdene som får redusert avkastning være minst dobbelt så store som de som får økt avkastning som en konsekvens av klimaendringene.

Men det er ikke sikkert at det trenger å være så ille. For på den annen side understreker IPCC at siden 1961 er også mattilgang per person økt med 80 prosent, til tross for høy folketallsvekst.

Det har riktignok krevet en økning på 800 prosent i bruk av mineralgjødsel og en dobling av vannet areal. Det understreker at nesten all produksjonsvekst er kommet gjennom økende arealproduktivitet. Spørsmålet er om dette kan fortsette når verden nå innen et år passerer 8 milliarder mennesker og vil nærme seg 10 milliarder noe etter 2050.

Dagens pågående krig mellom Ukraina og Russland illustrerer den mangesidige utfordringen å fø verden og hvor viktig både agronomi og politikk er for å sikre global matforsyning.

Krigen i Ukraina økte hveteprisene første halvår opp mot 30 prosent fra mai i fjor og setter på spissen hvor avhengige vi er av eksportoverskudd i verden blant annet av russisk og ukrainsk hvede, og hvordan politisk ustabilitet påvirker forsyningene. Akkurat nå har prisene falt en del tilbake igjen, grunnet gode avlinger generelt, men usikkerheten framover består.

Ifølge FAO består 45 prosent av det daglige kaloriinntaket av korn på verdensbasis, mens 17 prosent består av animalske produkter. Resten er sukker, planteoljer,

Fordeling

«Det vil trolig være mulig å unngå et globalt produksjonsunderskudd, men verden har stadig et fordelingsproblem.»

Vita K. Rakkenes er masterstudent i samfunnsøkonomi på Universitetet i Bergen og har et internship i AgriAnalyse i sommer.

Christian Anton Smedshaug er daglig leder ved AgriAnalyse, og førsteamanuensis ved Institutt for husdyr og akvakultur ved NMBU.

Vita K. Rakkenes og Chr. Anton Smedshaug

grønnsaker/rotvekster og annet. Hvis hveten og kornproduksjon generelt ikke øker tilstrekkelig framover vil vi ha et problem med å fø verden.

Det er derimot ikke sikkert at dette blir et problem. Vi har gjennom historien klart å øke matproduksjonen igjen og igjen og økt etterspørsel har gitt større produksjon over tid. Hva er sannsynligheten for at vi ikke skal klare det nå?

Frajer- og sanker-samfunn til den grønne revolusjonen, og den generelle økningen i arealavkastning på 400 prosent de siste to generasjoner viser at økt etterspørsel har vært fulgt av økt tilbud på globalt nivå. Gjennom kartlegging av kornvolumet fra 2000 til 2021 har AgriAnalyse laget et for utviklingen i kornproduksjonen fram mot 2050.

Prognosene tilsier at fra 2021 til 2050 kan kornproduksjonen ekspandere med hele 52 prosent, dersom vi følger veksten fra 2000 og 1800 millioner tonn til 2021 og 2750 millioner tonn. Da steg verdens kornavlinger med om lag 50 prosent på bare 21 år, eller med knappe 2 prosent i året.

Dette bygger da på at produktivitetsveksten vi har opplevd til nå vil fortsette, samt at økte landarealer øker som før. Dersom vi tenker oss at klimaendringer vil gi redusert avlingsnivå på drøyt halvparten av arealene så kan det være rimelig å kutte veksten med 0,6 prosent årlig, relativt til 2 prosent historisk avkastning.

Da ender vi på om lag 1,4 prosent årlig vekst som følge produktivitet framgang. Med dette vil volumet være om lag 4 200 millioner tonn i 2050, altså en vekst på 50 prosent fra dagens nivå.

Dette er likevel mer enn nok til å kompensere for befolkningsveksten på 22 prosent, til 2050 det vil si cirka 9,6 milliarder mennesker, eller økning på 0,9 prosent i året. Det vil si at produksjons-

veksten på korn må minst overstige dette, noe det trolig ligger an til.

Med en avtakende vekst i befolkningen, grunnet økt velstand og bedre familieplanlegging, i tillegg til muligheter til fortsatt produktivitet i jordbruket er det grunn til at vi skal kunne broføre verden, dersom alle land fører en produktiv jordbrukspolitikk og verden opplever rimelig politisk stabilitet.

Hvordan klimaendringene kommer til å påvirke dette potensialet kan diskuteres. IPCC spår også at mot 2050 med økte temperaturer vil produktiviteten til hvede faktisk øke en del steder og synke i andre, men at næringsinnholdet anslås å reduseres noe; det vil si - 13 prosent mindre protein, - 6,5 prosent sink og - 7,5 prosent jern. I tillegg til dette kan kornprisene øke med opp mot 30 prosent på grunn av klimaendringer mot 2050, selv om disse og selvsagt har store regionale forskjeller.

Det vil trolig være mulig å unngå et globalt produksjonsunderskudd, men verden har stadig et fordelingsproblem. Den vestlige verden, herunder Nord- og Sør-Amerika som har et kornoverskudd, er nødt til å bidra i større grad til å utvikle landbruket i sør og legge til rette for økt matsikkerhet globalt gjennom FAO og WTO slik at landene som ikke har like stor kjøpekraft kan være med og løfte seg.

For det er ikke vi som bruker knapt 12 prosent av utgiftene våre på mat som kommer til å bli hardest rammet, det er de landene som bruker opp mot 50-60 prosent av budsjettet sitt på mat og energi som kommer til å kjenne konsekvensene av dette fordelingsproblemet hvis vi ikke tar tak.

Mye avhenger av den globale landbruksutviklingen og at landbruk settes høyere på den globale agendaen både i form av bistand og handelspolitikk, slik at internasjonal handelsrom kan kobles med nasjonal vilje til satsing.